

ศัพทแพทย์แผนไทย

พรทิพย์ อุกุศลรัตน์*

ระบบการแพทย์ (Medical Systems) หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ เทคนิควิธีการ ความสามารถ บทบาท ค่านิยม อุดมการณ์ ประเพณี เพราะการปฏิบัติในทางการแพทย์ (Clinical) และไม่ใช่ทางการแพทย์ (non clinical) ครอบคลุมทั้งสถาบันในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพ ด้วยเหตุนี้ระบบการแพทย์ จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ปรากฏออกมาให้เห็นทั้งนามธรรมและรูปธรรมที่สะท้อนแบบแผน ค่านิยมทางสังคมและวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ระบบการแพทย์มีองค์ประกอบใหญ่อยู่ 2 ส่วนคือ ทฤษฎีโรค และระบบการดูแลสุขภาพ

ทฤษฎีโรค (Disease Theory) หมายถึง ระบบความเชื่อหรือระบบแนวความคิด (Conceptual) เกี่ยวกับความเจ็บป่วย อันได้แก่ สาเหตุของความเจ็บป่วยและวิธีการจัดการกับความเจ็บป่วย

ระบบการดูแลสุขภาพ (Health Care System) หมายถึง สถาบันทางสังคมระหว่างผู้ป่วยและผู้รักษา ตลอดถึงวิธีการที่สังคมจัดการกับความเจ็บป่วย โดยใช้องค์ความรู้จากทฤษฎีโรค

(Frederic Dunn (1977) อ้างถึงใน เพ็ญจันทร์ ประดับมูข สังคม วัฒนธรรมของการใช้สมุนไพร. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย, 2534).

* อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล